

RISKTRÄD

Vad gäller och vem ska du som förvaltare anlita?

Det är viktigt att du som beställare anlitar rätt person vid arbete med trädvårdsåtgärder så att uppdraget utförs på ett professionellt sätt. Samtidigt är det svårt att förstå sig på alla utbildningar och certifieringar som finns och veta vilka av dessa som visar om personen har rätt kunskaper för att utföra jobbet. Målet med denna skrift är att du som beställare ska veta vilka olika typer av arborister som kan anlitas vid olika typer av arbeten.

Ta hand om dina träd på bästa sätt. Du kan alltid kontakta Länsstyrelsen om du har frågor.

Vad är en certifierad arborist?

Det är viktigt att veta att arborist inte är en skyddad titel, så vem som helst kan kalla sig arborist. För att veta att personen du anlitar har rätt kompetens måste du därför specificera om personen ska vara certifierad eller ha klarat vissa kurser. Om du inte kräver detta kan du i princip få en person som helt saknar utbildning som genomför uppdraget. Det kan leda till felaktiga beskärningar, felaktiga rekommendationer och i värsta fall att trädet måste fällas eller att uppdraget blir betydligt dyrare än vad du först räknade med.

Olika typer av certifierade arborister

En certifiering innebär att en oberoende part har kontrollerat att personen klarar vissa praktiska och teoretiska prov. En skola som utbildar personerna får alltså inte samtidigt vara den som granskar kunskapen och därmed certifierar. Nedan beskrivs de två vanligaste certifieringarna.

ISA

ISA – International Society of Arboriculture har flera olika typer av certifiering av arborister, men de vanligaste i Sverige är: ISA Certified Arborist och ISA Certified Tree Worker Climber Specialist.

För att bli ISA Certified Arborist testas personen utifrån teoretiska kunskaper kring träd och trädvård, men provet innehåller inte några praktiska prov. För att bli ISA Certified Tree Worker Climber Specialist testas personen utifrån både teoretiska och praktiska prov.

ETW

Den vanligaste certifieringen för klättrande arborister i Sverige är ETW – European Tree Worker som drivs av EAC – European Arboricultural Council. För att bli ETW-certifierad ska personen ha minst ett års arbetslivserfarenhet och testas sedan utifrån både teoretiska och praktiska prov.

Vad är ett riskträd?

Riskträd är en term som många använder om de är oroliga för att ett träd misstänks falla. Men för att ett träd ska kunna räknas som ett riskträd krävs tre olika faktorer:

- Det måste finnas en måltavla, exempelvis en person eller en bil, som kan komma till skada i närheten av trädet.
- Trädet måste ha någon typ av skada eller svaghet, till exempel döda grenar eller ett allvarligt rötangrepp.
- Konsekvenserna av att måltavlan träffas av träddelen måste vara betydande.

Följderna av en händelse, till exempel att en stor gren går av, kan bli betydande om det finns byggnader eller personer i närheten av trädet. Konsekvenserna, och därmed risken, blir alltså mindre om trädet står på en plats som sällan eller aldrig besöks. Konsekvenserna kan också variera beroende på storlek och kraft hos den träddel som faller. Ett skadat träd inne i en skog kan alltså inte klassas som ett riskträd eftersom det varken finns egendom eller människor i omgivningen som riskerar att skadas. Detta glöms ofta bort och gör att alla träd med olika skador, oavsett var de står, förknippas med hög risk.

En riskbedömning är alltid tidsbegränsad eftersom osäkerheten ökar ju längre tidsperspektiv som används och eftersom alla träd kollapsar förr eller senare. Ofta används en giltighetstid på 3–5 år. Det betyder att angiven risknivå bara gäller inom denna tidsperiod, förutsatt att inga betydande förändringar sker. Sådana ändringar skulle kunna vara beskärning av trädet eller fällning av granntråd. Riskbedömningen gäller dessutom under normala väderförhållanden och inte vid extrema väderhändelser.

Utbildningar i riskbedömning av träd

En annan viktig fråga för arborister och andra trädvårdare är att kunna avgöra om ett träd utgör en risk för person eller egendom. Det finns i huvudsak två olika kurser som används i Sverige: TRAQ – Tree Risk Assessment Qualification och QTRA – Quantified Tree Risk Assessment.

TRAQ – Tree Risk Assessment Qualification

TRAQ bygger på en kvalitativ metod där risk uttrycks som låg till mycket hög risk.

TRAQ är endast öppen för de som genomgått någon form av utbildning där minst fyra av följande moment ingått:

- **Trädbiologi, trädanatomi och påverkan av röta.**
- **Artkännedom.**
- **Trädvård inklusive beskärning och åtgärder.**
- **Bedömning av vitalitet, biotiska och abiotiska skador.**
- **Markkännedom.**

QTRA – Quantified Tree Risk Assessment

QTRA är kvantitativ metod där risk beräknas som en sannolikhet, vilket sedan kommuniceras som brett acceptabel till oacceptabel.

QTRA har inga förkunskapskrav, men det krävs självklart kunskap om träd och trädvård för att klara kursen.

Lagen om Offentlig Upphandling – LOU

Nedan finns förslag på texter som kan användas i upphandlingar.

Konsulterande arborist som tar fram trädvårdsplaner:

Av oberoende organisation certifierad arborist, till exempel ISA Certified Arborist, European Tree Worker eller motsvarande.

Klättrande arborist som utför beskärningar:

Av oberoende organisation certifierad arborist, till exempel ISA Certified Tree Worker Climber Specialist, European Tree Worker eller motsvarande.

För säkerhets- och riskbedömning:

Utbildning i riskbedömning till exempel TRAQ – Tree Risk Assessment Qualification eller QTRA – Quantified Tree Risk Assessment eller motsvarande. Det är viktigt att veta att exempelvis TRAQ och QTRA är olika typer av system, men om du som förvaltare främst är intresserad av riskvärderingen och inte hur systemet är uppbyggt kan båda systemen vara med i upphandlingen.

Referenser

Du som förvaltare ska alltid ta referenser på personen som anlitas. Även om någon uppfyller alla formella krav, i form av certifiering och utbildning, är inte detta någon garanti för att uppdraget blir utfört på det sätt som du önskar. Efterfråga därför gärna exempel på besiktningssrapporter som är relevanta för uppdraget så att du som beställare vet hur just den arboristen arbetar.

Det är också bra att inte låta samma person som utför besiktningarna även utföra åtgärderna, i alla fall inte utan en ny upphandling. Besiktningar och åtgärder ska alltså vara oberoende av varandra och personen som utför besiktningen bör aldrig tjäna på att rekommendera vissa åtgärder.

Vad säger lagen?

Du som markägare har generellt sett ansvar för de träd som växer på din fastighet. Det innebär att du ska sköta dina träd så att ingen människa eller någons ägodel skadas. Om ett träd skulle falla och skada en person eller sak kan du bli skyldig att betala skadestånd. Som huvudregel krävs dock att den som blivit skadad eller fått en skada kan visa att du varit oaktsam.

Den markägare som struntar i varningar om att ett träd är farligt skulle kunna bedömas vara oaktsam och bli skadeståndsskyldig om trädet faller. Det betyder inte att du alltid måste ta ned ett träd eller en gren när någon påstår att trädet är farligt. Om du som markägare gör en annan bedömning bör en expert undersöka trädet och dokumentera eventuella risker. Om en sådan undersökning har gjorts och trädet inte bedömts vara en risk minskar sannolikheten för att du ska anses oaktsam om en olycka ändå sker.

Ibland kan personer eller saker skadas i samband med att trädvårdande åtgärder utförs. Det kan i sådana fall vara lättare för den som drabbats att visa att skadan har uppkommit på grund av oaktsamhet. Om du som markägare anlitar en entreprenör för att till exempel ta ned ett träd bör du se till att entreprenören har en ansvarsförsäkring. Ett avtal bör tas fram där det framgår att du inte kan hållas ansvarig om någon eller något skadas under tiden då entreprenören utför arbetet. Det betyder att den som utför arbetet på träden ska ersätta dig om någon kräver dig på skadestånd för att någon eller något skadades vid entreprenörens arbete på din mark.

En skada kan täckas av den skadade personens försäkring. Om försäkringsbolaget vid en utredning sen bedömer att du som markägare har varit oaktsam kan försäkringsbolaget rikta skadeståndsanspråk mot dig eller entreprenören.